

Polední tma nad městem

Jiřinka rozpustile kope odřeným sandálkem do zasychající trávy. Dívá se, jak se odmršťují hrudky hlíny a na zemi zůstává důlek. Ale i to ji za chvíli přestane bavit. Nudí se. Z její maminky se stala socha. Vůbec se nehýbe, jen pusa jí občas zacuká. Pořád kouká před sebe a jí si nevšímá. Přitom má žízeň a chce se jí spát. I když si zvedá sukýnku a mává s ní, tak je jí pořád teplo. Kdyby tu byl alespoň ten pramen vody, jak o něm mluvil tatínek, tak by si v něm namočila ruce a vlásky.

Ten šeredný zvuk, který se sem nese, je protivný. Když jsou s tatínkem a takhle nějak podobně to kvílí, tak se jdou všichni schovat dolů do sklepa. Ale teď to houká jinak, chvíli tence a pak hned jinak, jako když se maminka hádá s tatínkem nebo jako když pradědeček Vojta dělá legraci a na houslích jí ukazuje, jak se dají střídat vysoké a hluboké tóny.

„Jsme v bezpečí, neboj se, nic se nám nestane. Jdeme se schovat jen proto, že je to úřední nařízení,“ říká vždycky tatínek. Jenom si ve sklepě pokaždé chvíli posedí, maminka jí dá piškotek nebo nějakou mlsotu a pak, když ta siréna začne houkat jinak, zase můžou domů. Zasllechla, jak se maminka s tatínkem bavili o tom, že když to jednou v noci padalo, tak zrovna byly s maminkou v Morašicích. Že alespoň nebudou mít noční běsy. Jenže neví, co padalo a co jsou to ty běsy. Ale asi to nebude nic hezkého, protože u toho šeptali, aby je neslyšela.

Zvuk zařezávající se do uší zvedá dívčinu hlavu vzhůru.

„Maminko, podívej,“ ruka Jiřinky míří k nebi. „Jak se ty naše rybenky dostaly tak vysoko, až na oblohu?“ krouží udiveně hlavou. „Nebo už vyšly stříbrný hvězdičky?“

Blížící se zvuky a hlas dcery vstupují do Sonina rozjímání a nemilosrdně ji táhnou do přítomnosti z lahodnosti světa vonícího mořem, levandulí a milovaným mužem. Strnule hledí na oblohu. Zesilující se hukot motorů připomíná roj rozzlobených sršní.

Zem se rozhoupala. Na zlomek vteřiny se Soňa vrací do svého pravého světa, sedí v loďce na břehu moře a čeká na George.

Záblesky se střídají s ohlušujícími rány. Chce utíkat, ale nohy neposlouchají. Choulí se do klubíčka, hlavu tiskne mezi kolena, aby neslyšela. Vše kolem se chvěje. I její tělo.

Nebe se rozplakalo černými slzami. Zvětšují se a po dopadu halí do hustého kouře místo nedaleko dvou malých žen. Soňa se odváží podívat směrem k továrně. Slyší exploze, vidí dýmající černě, kterou se proplétají plameny. Olizují komíny tyčící se nad počátkem zmaru. Horko, už i tak nesnesitelné, sálá do okolí. Z nebe padají další a další zvětšující se tečky. Místa jejich dopadu se vzdalují od rafinerie. Míří na nádraží. Cukrovar. Lihovar. Domy. Letiště. Mučí sténající město.

Hmota se bortí. Prostor kolem kvílí a naříká. Vzduch se stává nedýchatelným.

Slzy kreslí Jiřince světlé cestičky v uprášeném obličejí. Vyděšeně hledí na matku, která se klepe tak silně, až se její tvář rozostřuje a připomíná nepovedený rozpitý obraz. Neví, co má dělat. Obejme mámu, ráda by se schovala v jejím náručí, ale matčino chvění je tak silné, že se obě klepají stejně. Hluk, horko, výbuchy a nedýchatelno nabírají obludné rozměry. Lidství

se začíná škvařit stejně tak jako parafín a olej v bortící se rafinerii.

Tříštivá detonace porcuje vzduch. Zem se houpe a ne a ne přestat. V těle děvčátka exploduje pud sebezáchovy. Chytá za ruku matku připomínající hračku, ve které se zasekl natahovací strojek. Vleče ji za sebou. Tuší, že by se měly dostat k prvním domům Svítkova, tam, kde jsou lidé. Prodírají se kopřivami a šlahouny plané révy, které obrůstají chátrající kapličku. Žena a dívka si vyměňují role. Jiřinka se snaží k matce mluvit konejšivým hlasem, tak, jak to slýchává u tatínka, když se matka zlobí nebo je rozrušená. V krku ji pálí, plíce drásá kouř, přesto se jí daří matku donutit k pohybu a vést směrem od žáru. Rozezní se nové údery. Následující tlaková vlna odhazuje dvě drobná těla a nechává je měkce dopadnout do rgolu na kraji lesa, vystlaného listím a mechem.

Hluk utichá. Nejdříve všechno zrudne, na okamžik zčerná a pak se kolem Soni rozlije konejšivý opar. Vše mizí. Jako když spánek obejmě unavené tělo. Ale jen na laskavý okamžik. Než se přibelhá černá můra. Zarývá do Soni krvavě hnáty, aby ji probudila a donutila zvednout hlavu. Zahlédne zpovzdálí „svou“ kapličku, za níž tančí plameny a temný dým se vpíjí do černající oblohy. Nepochopitelný obraz připomínající znetvořené kulisy zpackaného divadelního představení. A než zděšení a údiv dovolí její hlavě klesnout k rozpálené zemi, zahlédne zvětšující se předmět, který se oddělil od stovek dalších. Dopadá na kapli. Už beztak stářím skloněný kříž zaúpěl. Zachraptěl tesknou píseň a pak se rezignovaně sesunul k zemi.

O několik minut později oblohou prolétlo nové kovové hejno a v dálce nad letištěm a závodištěm porodilo další tuny bomb. Sonina ruka zašátrala kolem sebe.

Nahmatala cůpky a pak rozpálené, chvějící se tělíčko. Křeč povolila. Loučící se torzo síly si to na poslední chvíli rozmyslelo a dovolilo jí přitáhnout dcerku pod sebe a zakrýt její tělo svým.

Stejně tak jako dalším deseti mužům posádky liberatoru stékají slané krůpěje i po tváři poručíka Paula Whitemana. Vlhkost, fyzický projev soustředění a nervozity, se i v chladu výšky dere na povrch jejich těl. Než se bombardér odlehčený od svého nákladu vydal na cestu zpět, naposledy zakroužil nad rafinerií zahalenou do černého dýmu. Město, ještě před několika desítkami minut zalité sluncem, se přehouplo do noci.

„Dobrá práce, hoši!“ Paul se otáčí k mužům za svými zády a má co dělat, aby přehlušil zvuk čtyř motorů, který se mísí se vzdalujícími se výbuchy olejových nádrží.

Kontroluje čas. Je 12.22. Než srovnal výšku na 6660 metrů, zahlédl kromě rozesetých kráterů a menších požárů v obytné části města i v přilehlých vesnicích kouř a plameny, které se valí od nádraží. Evidentně je budova zasažena a zdá se, že je téměř srovnána se zemí. Je patrné, že se podařilo poškodit i železnici severně od seřadiště. Zamrzelo ho, že tento úspěch nebude patřit jeho skupině. Kluci, nejspíš ze třetí vlny, kterým se podařilo zasáhnout nejen rafinerii, ale i kolejiště nádraží, za tenhle kousek určitě dostanou vyznamenání.

Ale nebude si kazit náladu. I oni odvedli vynikající výkon. Dopady pum z jeho bombardéru byly přesně zacíleny, nic naplat, jejich bombometčík je zkušený chlapík, a navíc i vnější podmínky jim byly příznivě nakloněny. Svůj úkol beze zbytku splnili. Dokonce byl nečekaně až příliš snadný. Protiletadlová obrana rafinerie

ani blízkého okolí se buď včas nevzpamatovala, nebo žádná nebyla.

Ostatně vše stále díkybohu probíhá snadno. Luftwaffe je nejspíš vyčerpaná nebo zaskočená. Nebo větší část přemístěna na frontu. Skopčáci melou z posledního, Velkoněmecká říše se svým názvem už dlouho chlu-bit nebude.

Paul cítí uspokojení a hrdost. Vesele si lusknul prsty, když se ještě jednou podíval pod sebe. Z řeky, do níž se vlévá užší, vytryskl gejzír. Nastal čas vyklidit prostor a uvolnit ho pro další vlnu, která má na starost likvidaci pardubického letiště.

Paul je pyšný na práci celé 15. letecké armády Spojených států. Levou zatačkou na jih opouští prostor města a směřuje k Zwettlu, aby se tam ve formaci setkali s dalším svazem a společně se vrátili na italské základny.

Ani téměř sedmikilometrová výška neochlazuje mysl jedenácti mužů na palubě liberatoru. Oheň a žár, které zanechali hluboko a daleko za sebou, jim stále zůstává v očích. Poručík Paul má žízeň a brní ho nohy. Dlouhým sezením a plnou koncentrací je celý zkoprnělý, stejně tak jako druhý pilot a chlapani za ním. Šíjí má ztuhlou. Ví, že až za několik hodin na základně vystoupí z letadla a napětí vystřídá úleva, zaplatí za ni druhý den bolestí hlavy a ramen.

Let se znovu stává monotónním. Je unavený, nemá chuť hovořit s navigátorem ani s nikým dalším v malém prostoru o ničem víc, než je nezbytné pro bezpečný návrat. Ještě není vhodná doba poděkovat oficiálně osádce za skvělou práci, dokud nejsou na zemi, nosí to smělu. Potřebuje šetřit síly, ne překřikovat hluk motorů. Mají před sebou ještě dlouhou cestu. Cítí, že přichází okamžik, kdy mu únava začne přivírat víčka. Nemůže

si dovolit jakoukoliv nepozornost. Postupně uděluje členům posádky pokyny, aby zkontrolovali to, za co je kdo zodpovědný. Ví, že se nacházejí v nebezpečném čase po splnění hlavního úkolu, který se je pokouší ukolébat dojmem, že je hotovo, vše je v pořádku a už není třeba se plně soustředit. Stále jsou na nepřátelském území. Sám se sebou si umí poradit. Je to hloupé, ale účinné. Protože o sobě ví, že má skvělý sluch, zaposlouchává se do zvuků čtyř motorů a snaží se rozeznat drobné nuance, které by je mohly odlišit. Nezachytil žádný rozdíl, motory šlapou jednoduše a spolehlivě.

Bombardér si šveholí svou vyladěnou písničku. Hoši hlásí splnění rozkazů a navigátor si na okamžik sundává sluchadla.

Let se znovu noří do poklidného stereotypu. Paulovy myšlenky utíkají k Georgeovi. Tak se na něj těšil. Od první chvíle mu s ním bylo dobře. Protože dokázal naslouchat. Uměl mu dát najevo, jak je zajímavé to, co říká. Už řadu měsíců žije v malém prostoru ve společnosti mužů různých hodností, profesí, povah a temperamentů. Ale každý z nich nejradyji mluví o sobě. O sobě ve válce. O svých domnělých i skutečných hrdinstvích. Opakují se, omílají každý detail svých bojových akcí. Samozřejmě je potřeba všechno rozebrat, i o tomto úspěšném náletu se bude na základně mluvit do aleluja, ale Paulovi to bude stačit dvakrát třikrát, ale pak tím bude přesycený. Protože napětí každé akce musí být správně zpracované. A pak odsunuté. U bojového letectva je už příliš dlouho na to, aby věděl, že všechny útoky mají své oběti. Každá vzpomínka na ně zanechá jizvu. A aby neuzmula kus odvahy, jejíž příděl není bezedný, je lepší nevědět. Vymluvit se a pak zapomenout. Neoživovat příběhy ztrát, smrti a zranění, nekumulovat trápení a běsy druhých.

Potřeboval hovořit o něčem jiném. A s Georgem to bylo tak snadné. Přirozené. Mírové. I on chtěl slyšet o tom, co bylo, je a bude za branami základny. O něčem abstraktním. O tom, co je přesahuje. O domově, o plánech, o zázemí, o čemkoliv, co nemá nic společného s tím, že když s kamennou tváří usedne ke kniplu, drátěný kartáč se rozvrtní v jeho vnitřnostech a začne odříkávat mantru o tom, že návrat je nejistý.

George je tak jiný. Poslouchal. Vypytał se. Zajímalo ho, co dělal, než se dostal do armády. Co ho těší, co prožívá, co má rád. Neměl potřebu stále dokolečka mluvit o válce, jednotlivostech bojů, o politice, a dokonce ani o sobě. Přesto se dalo odtušit, že má v sobě něco zajímavého, co ho odlišuje. Tušil v něm tajemství. Něco navíc. V co doufal. To, co hledá. Co se napoprvé neodvážil naznačit, natož vyslovit. Aby něco nepokazil. Znepokojivá směsice naděje, nejistoty, netrpělivosti, obav, doufání a očekávání v něm bolavě kvasila. Přesto udělal chybu, když poprvé, kdy byli spolu sami, příliš pil a mluvil, aby zamaskoval svoje rozrušení a rozpaky. A ke všemu se nechal zdržovat kumpány ze své základny místo toho, aby se o Georgeovi dozvěděl víc.

Ale minulý týden bylo všechno napraveno. Neví, který z nich se první odhodlal. Nesmělý impulz probudil bouři. Vnořili se do své jinakosti. Bezprostřednosti. Zakázané, vysmívané a nepotlačitelné proměnili v čistotu. Opojnou danost.

Ne, nebyl to zázrak. Jen přirozenost, která dokořán otevřela bránu tomu, co tak dlouho potlačoval. Přirozenost jeho a Georgeova. Měla mít dnes pokračování. Zpropadený rozkaz z velitelství pokazil jejich den. Neví jistě, zda se dnešní akce dotkla i jeho. Kéž by ne...

Navigátor hlásí, že se blíží k Jindřichovu Hradci, a než

to stačí doříct, z prostoru se vynoří německé stíhačky. Americké stíhací letouny, doprovázející bombardéry, se pouštějí za nimi. Stres se rozšafně uvelebí v Paulově šíji.

V kabině je to rázem jako v rozdrážděném úle. „Je jich nejmíň dvacet,“ křičí kdosi z osádky a všichni sledují, jak se od nich odlepuje ochranný stíhací doprovod a pouští se do boje.

Oheň, kouř a střelba jsou náhle všude kolem. Palubní střelci mají plné ruce práce. Z druhé strany se vynořují další desítky německých stíhaček.

„Nejsme chránění!“ křičí navigátor do hukotu motorů a střelby.

„Svině germánský, odlákali naše stíhačky!“ řve bombometčák a po bledém obličejí mu stéká pot.

Před očima Paula zpěčujícíma se uvěřit se mihne žhnoucí předmět, který ještě před několika vteřinami byl bombardovací liberator jejich formace. Tříšť kovu doprovázená ohněm a kouřem padá k zemi. Zleva zahlédne několik mužů na padácích. Jeden z nich vypadá jako hadrák patřící ke kupce sena na poli. Je rád, že se tak rychle vzdalují a nevidí jim do tváře. Všechny by je znal.

Bortí se pomíjivá převaha vykonavatelů rozkazů, kteří v moderních strojích měli v sedmikilometrové výšce nad městem ruce na páce, aby dali pokyn kovovým tlamám k vyhřeznutí pum.

Paul ucítí benzín. Vydává rozkaz k nasazení kyslíkových masek. Ale i tak se nemůže zbavit pocitu, že se mu v nose probouzejí částice jakési divné směsice pachů. Jako by se mu chtěly připomenout molekuly škvařícího se oleje, asfaltu i tavicího se parafínu z rafinerie promísené s páchnoucími molekulami hořícího máku a obilí z cukrovaru a lihovaru.

Každý z osádky plní svůj úkol, vzdorují vřavě útočících hákových křížů.

Přilétá další vlna německých stíhaček. Dva kulometry na boční straně zmlknou.

Kabinou zazní rozkaz poručíka Paula Whitemana nasadit padáky. Ale vzápětí se ozve rána, která přehluší pobrukování pekla, kterému podzemí a zem začaly být těsné.

Ocas letadla se rozzáří, jako by si pro osádku liberatoru přišlo samo slunce.

